

بسم الله الرحمن الرحيم

علوم تشریحی (۱)

پروفسور دکتر علی دانا پور

بارش نویسنده علوم تشریحی

ساختار بدن؛ از سلول تا بدن

(تنه و اندام ها)

مبانی:

دکتر طبیه کرمانی

ویراسته:

دکتر طاهره طلایی خوزانی

سرشناسه	کرمانی، طبیه، ۱۳۴۴ -
عنوان و نام پدیدآور	علوم تشریحی (۱) ساختار بدن از سلول تا کل بدن/ تالیف طبیه کرمانی؛ ویراستار علمی طاهره طلایی خوزانی.
مشخصات نشر	بیرجند: آوای حکیم، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۴۴ص: مصور (بخشی رنگی)، جدول، نمودار.
فروست	(قتضات دفترگاه علوم پزشکی بیرجند، شماره 90)
شابک	۳۴۰۰۰۰ ریال 8-1-92824-978-600:
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	کلبشناسی انسان
موضوع	Human anatomy
موضوع	یاخته شناسی
موضوع	Cytology
شناسه افزوده	طلایی خوزانی، طاهره، ویراستار
رده بندی کنگره	۳۹۶-ع ۸/ک ۴/۲/۲۳/۲ QM
رده بندی دیویی	۶۰۰
شماره کتابشناسی ملی	۴۴۰۰۰۰

عنوان کتاب: علوم تشریحی (۱)؛ برای دانشجویان دندانپزشکی، رستگ

عنوان پدیدآورنده: دکتر طبیه کرمانی

ویراستار علمی: دکتر طاهره طلایی خوزانی

عنوان نشر: آوای حکیم

نوبت چاپ و سال چاپ: اول - ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

محل نشر: بیرجند

چاپ و صحافی: مجتمع چاپ و نشر امروز خراسان جنوبی ۰۵۶-۳۲۴۴۹۹۹۶

قیمت: ۳۴۰۰۰۰ ریال

نشانی انتشارات: دفتر مرکزی توزیع (نشانی): خراسان جنوبی - بیرجند - مدرس ۲۵ - پلاک ۴

انتشارات آوای حکیم

تلفن: ۰۵۶-۳۲۴۴۳۷۵۸

فاکس: ۰۵۶-۳۲۴۴۳۷۵۹

تلفن همراه: ۰۹۱۵۱۶۰۴۰۲۶

"رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ"

بر جهان خرم از آنم که جهان خرم ازوست
عاشم بر عالم که بر عالم ازوست

سپاس بیکران آفریدگار بی همتایی را که بنای زیبا، جامع و بلند مدت زندگی نود ساله و بلکه بیشتر در نه ماهه و دقیق تر بگوییم در کمتر از نه هفته و تنها با واسطه یک خشت (سلول) مشترک پدری و مادری بنیان نهاد! و در این برنامه ریزی دقیق پدید آمدن جوانه دندان در شش هفتگی زندگی داخل رحمی؛ گواهی راستین بر این برنامه ریزی از پیش تعیین شده جهت تولید و مصرف رزق و روزی پس از تولد می باشد. اما! صد افسوس که ما یا بی خبریم یا بی توجه!

درک و درکستن آیات "می هر چند اندک افقی بیکران فرا روی انسان می گشاید که دوست دارد به این دانستن ادامه دهد بلکه عشق ورزد. اما با وجود این، حجم دانسته های بشری در برابر ندانسته ها ناچیز و اندک است. کتابی که در پیش روی شماست تنها مقدمه ای از دانش پایه مورد نیاز جهت پیشرفت در آموخته های آینده در این رشته خواهد بود که در برخی موارد تنها به ذکر واژه های مشترک در زبان علوم پزشکی و برنزه دندان پزشکی اشاره شده است.

کتاب حاضر مطابق سر فصل درس "انatomy" رشته دندان پزشکی بعنوان کتاب درسی^۳ تنظیم شده است. رشته دندان پزشکی شاید بیش از برخی رشته های دیگر و حتی تا سال های اخیر مبتنی بر یادگیری تجربی (کار عملی) بوده است. لذا برخی وستان خود را بی نیاز از یادگیری علوم نظری احساس می نمایند و در یادگیری آن حوصله و تلاش کافی را ندارند! این طرز تفکر ناصحیح! نه تنها باعث ناکارآمدی و دور ماندن از قافله علم و دانش بلکه باعث شدت مشکلات بعدی خواهد شد. بد نیست بدانید روند شکل گیری و تکامل دندانها مدل بسیار مناسبی در درک و پیشرفت علم پزشکی (بویژه ژنتیک، جنین شناسی، بافت شناسی و...) فراهم نموده است. اگر چه این امر است فارغ التحصیلان این رشته از آن مطلع شوند، بعلاوه همانطور که در هر یک از تخصص های پزشکی نیاز به دانستن آناتومی و ساختار طبیعی بدن اصل است شما که از همان ابتدا بصورت اختصاصی به دندان پزشکی می پردازید نیز لازم است تا القای ساختار بدن را بیاموزید.

کتاب آناتومی بسیار زیادی نوشته شده است اما کتاب نویسی در علوم پزشکی از برخی جهات مانند نسخه نویسی است که علیرغم مشترکات زیاد، نیاز به نگرش ویژه و تخصصی به هر رشته دارد بخصوص برنامه دروس دندان پزشکی که در چند سال اخیر بازنگری شده و دچار تغییرات اساسی

شده است (در پزشکی نیز اخیراً این بازنگری صورت گرفته، بنابر این بخش هایی از این کتاب برای درس مقدمات علوم تشریحی رشته پزشکی قابل استفاده است). در برنامه جدید، علوم تشریحی از حالت تفکیکی بافتی-کالبدی به حالت یکپارچه^۵ در آمده است. بر این اساس و بعثت خلاء منبع، نگارش کتاب مطابق سر فصل جدید ضرورت یافت. لذا، چند سال وقت صرف تدوین کتاب حاضر شد (البته در این فاصله کتابی با عنوان علوم تشریحی چاپ شد که با واحدهای درس بویژه جنین شناسی و کاربرد بالینی مطابقت نداشت). به همین دلیل ضرورت تدوین کتابی کامل و جامع به قوت خود باقی ماند و با بازنگری سرفصل و محتوای درس و اعمال تغییرات و افزودن مثالهای کاربردی، این امر صورت گرفت. پس از اتمام کتاب به همکاران دندانپزشک (اساتید آسیب شناسی و رادیولوژی دندان و دندان) و علوم تشریحی ارائه شد تا از نقطه نظرات ایشان در جهت هر چه کاملتر شدن آن استفاده شود. در اینجا ضمن سپاس و قدر دانی از این عزیزان، جا دارد بطور ویژه از استاد ارجمند سرکار خانم دکتر علایی خوزانی استاد دانشگاه علوم پزشکی شیراز که با صرف وقت و دقت فراوان به مطالعه، بررسی، ویرایش آن پرداختند و همراه با جناب آقای دکتر محمد رضا عرب استاد علوم تشریحی دانشگاه علوم پزشکی زاهدان مقدمه بر آن مرقوم نمودند، نهایت سپاسگزاری و امتنان را بنمایم.

با وجود این، بعثت جابجایی و اصلاحات مکرر آنرا دور از اشکال نمی دانم و از پیشنهادات و راهنمایی های شما عزیزان نهایت امتنان را دارم. در چاپ های بعدی مورد استفاده قرار گیرد. در پایان از کلیه دست اندرکاران نشر و چاپ اثر نهایت سپاسگزاری و قدر دانی را دارم.

هیچ درمانی نفرد در جهان ای و امر آق فرمانروای

مولوی - مثنوی معنوی - دفتر سوم

طیبه کرمانی - دانشگاه علوم پزشکی زاهد

علوم تشریحی به عنوان یکی از مهمترین شاخه های علوم پایه پزشکی نقش به سزایی در آموزش پزشکی امروز ایفا می کند. دانش علوم تشریح به دانشجویان کمک می کند تا با فهم بهتر از ساختمان بدن انسان به درمان بیماران مبادرت ورزند و به آنها توانایی نوآوری در روشهای نوین پزشکی اعطاء می کند. علوم تشریحی خود از سه بخش عمده آناتومی، بافت شناسی و جنین شناسی تشکیل شده است که شکستن آنها به دروس جداگانه فهم دانشجویان را در به تصویر کشیدن ساختار بدن انسان به چالش می کشد. کتاب حاضر با تلفیق این سه عنوان که حاکی از توانایی نویسنده در کیه مباحث علوم تشریحی دارد، نمای بهتری از بدن ارائه می کند. بعلاوه، با مطالعه کتاب حاضر می توان دریافت که نویسنده با تاکید بر نکات ضروری برای دانشجویان دندانپزشکی آن را نگاشته و با طرح مبانی بافت و جنین شناسی دندان دانشجویان را آماده می کند تا دروس تخصصی را بهتر درک کنند. همچنین، نویسنده با ظرافت خاصی در ارائه مفاهیم علوم تشریحی از برخی تمثیلات کمک گرفت است. از این جهت یادگیری را برای دانشجویان آسانتر می کند.

این کتاب براساس سر فصل ارائه شده توسط پیرخان، علوم پایه دندانپزشکی نگاشته شده است و دارای کلیه مفاهیم اساسی آناتومی مورد نیاز رشته دندانپزشکی است. همچنین نویسنده بابکار گیری اصول آموزش پزشکی و بکار گیری سوالات مناسب در جهت آموزش علوم تشریح بخوبی استفاده نموده و جهت خود آزمایی دانشجویان سوالات چهارگزینه ای ارائه نموده است. وجود بخشی از یک نمونه لاگ بوک جهت درس آزمایشگاه نیز از دیگر محاسن این کتاب است.

در پایان مطالعه این کتاب را برای دانشجویان دندانپزشکی و پزشکی توصیه نموده و برای سرکار خانم دکتر طیبه کرمائی توفیق روز افزون ارزو داریم.

دکتر طاهره طایلی خوزانی؛ کرده علوم تشریحی - دانشکده پزشکی - استاد دانشگاه علوم پزشکی شیراز

دکتر محمد رضا عرب؛ کرده علوم تشریحی - دانشکده پزشکی - استاد دانشگاه علوم پزشکی زاهدان

فهرست

بخش ۱) آشنایی با واژه ها ، سلول و بافت شناسی (میکروآناتومی) عمومی	۵
علوم تشریحی: تاریخچه، مقدمات و واژه ها	۷
سلول و بافت شناسی عمومی	۲۶
هسته سلول	۴۰
بافت منشی	۳۸
اپی تلیوم حسی	۵۰
سلول اپی تلیوم منشیایی (اپی تلیال)	۵۲
اپی تلیوم غده ای (ترشح من و زودرون ریز)	۵۳
بافت همبند	۵۶
بخش ۲) جنین شناسی (آناتومی تکاملی)	۸۸
تاریخچه جنین شناسی، گامتوژنز، مبانی مولکولی، منجاریها	۸۸
هفته اول و دوم تکامل (تخمک گذاری تا دیسک زایی دو یه)	۱۰۵
هفته دوم تکامل	۱۱۰
از هفته چهارم تا هشتم تکامل رویانی (دوره رویانی) و تشکیل حفرات بدن	۱۲۰
از ماه سوم تا هنگام تولد: وضعیت جنین، تشکیل دوقلوها و جفت	۱۳۳
نقایص مادرزادی و تشخیص های پیش از تولد	۱۵۸
بخش ۳) کالبدشناسی (آناتومی) و بافت شناسی (میکرو آناتومی (دستگاههای بدن)	۱۶۶
بافت های غضروف و استخوان	۱۶۹
دستگاه اسکلتی - حرکتی: ستون مهره ها، حفرات قفسه سینه، شکم، لگن	۱۹۴
اندام ها و مفاصل	۲۱۰

۲۲۰.....	بافت شناسی دستگاه ماهیچه ای
۲۳۶.....	کالبد شناسی (آناتومی) دستگاه ماهیچه‌ای (عضلانی)
۲۴۹.....	بافت و دستگاه عصبی
۲۴۷.....	کالبد شناسی دستگاه گردش خون
۲۶۵.....	بافت شناسی دستگاه گردش خون ، لنف و خون سازی
۲۸۸.....	بافت شناسی و کالبد شناسی) دستگاه لنفاوی
۲۹۳.....	کالبد شناسی دستگاه تنفس
۳۰۱.....	بافت شناسی دستگاه تنفس
۳۱۷.....	کالبد شناسی دستگاه گوارش
۳۲۶.....	بافت شناسی دستگاه گوارش
۳۶۸.....	بافت شناسی دستگاه ادراری - تناسلی
۳۹۰.....	دستگاه درون ریز (اندوکراین)
۴۰۴.....	دستگاه پوششی پوست و اجزاء مربوط به آن
۴۲۳.....	بخش ۴) کارنمای دانشجویان (گزارش عملی بافت شناسی)
۴۲۳.....	بخش ۵: پیوست ها